

MẠNH ĐÀM QUY ƯỚC DÒNG HỌ

Văn Quang

Trang thông tin điện tử chính thức của Hội đồng họ Trịnh Việt Nam (HÐHTVN) *trinhoc.com* ngày 4 tháng 9 năm 2018 đã đăng “ **Dự thảo Quy ước về tổ chức và hoạt động của HÐHTVN**” để các Hội đồng họ Trịnh địa phương và bà con thân tộc Trịnh đóng góp ý kiến.

Nội dung dự thảo Quy ước hoạt động của HÐHTVN gồm 6 chương :

Chương I. Những quy định chung:

- *Tôn chỉ, mục đích của sinh hoạt dòng họ và nguyên tắc hoạt động là tự nguyện và tự trang trải.*

Chương II. Cơ cấu tổ chức :

- *Quy định về Đại hội đại biểu của HÐHT VN, nhiệm vụ, quyền hạn.*
- *Cơ cấu của HÐH VN: Thường vụ, Thường trực, các bộ phận chuyên trách; nhiệm vụ, quyền hạn , HÐHT các tỉnh, thành phố và đầu mối trực thuộc, nhiệm vụ, quyền hạn, mối quan hệ với HÐHT VN*

Chương III. Chế độ làm việc, chế độ báo cáo.

Chương IV. Tài chính :

- *Nguồn thu, nguyên tắc chi và minh bạch về tài chính.*

Chương V. Chế độ khen thưởng

Chương VI. Điều khoản thi hành

Tổ chức dòng họ là một tổ chức xã hội, được dựa trên nguyên tắc tự nguyện , tự trang trải để phục vụ cho mục đích kết nối bà con thân tộc hướng về cội nguồn, vấn tổ tìm tông, góp phần phát huy truyền thống tốt đẹp, phát triển cùng dân tộc Việt Nam.

Dù là tự nguyện cũng cần có một phương hướng, mục đích chung để hướng tới, để quy tụ, để tập hợp , để phát huy nhiệt huyết, tình cảm, trách nhiệm và sử dụng hiệu quả các nguồn lực của dòng họ.

Sớm nhận thức rõ điều này nên từ năm 2006, tiếp nối từ Ban liên lạc họ Trịnh Hà Nội và các tỉnh phía Bắc, Ban liên lạc họ Trịnh Việt Nam đã xây dựng được Quy ước, Chương trình hành động cho cả nhiệm kỳ. Từ cuối năm 2007, Hội đồng họ Trịnh Việt Nam (HÐHT VN) đã kế thừa được truyền thống trên . Bản Quy ước và Chương trình hành động đã được đại hội đại biểu Hội đồng họ Trịnh Việt Nam họp ngày 11/11/2007 tại hội trường UBND tỉnh Thanh Hóa thông

qua. Bản dự thảo Quy ước chuẩn bị cho đại hội lần này (2019) được gửi tới HĐHT các tỉnh, thành phố và đầu mối trực thuộc để lấy ý kiến rộng rãi của bà con dòng họ.

Trong những cuộc gặp mặt thân tộc với nhau và trên các trang mạng xã hội, nhiều người đã bày tỏ ý kiến về nội dung qui ước sinh hoạt dòng họ. Những ý kiến thực ra không mới, nhưng vẫn mang tính thời sự trong hoàn cảnh hiện nay, xin được mạn đàm .

Trong nhiệm kỳ qua, HĐHTVN đã làm được nhiều việc lớn như xây dựng và phát triển tổ chức dòng họ từ chỗ mới có ở số ít tỉnh phía Bắc đến nay hầu hết các tỉnh ở Bắc, Trung, Nam đều có tổ chức dòng họ, thậm chí cả ở nước ngoài. Phía Bắc và phía Nam có Ban Thanh niên, Câu lạc bộ nữ Trịnh hoạt động sôi nổi, thêm nguồn kế cận. Công tác tôn tạo, xây dựng những công trình lớn như : lăng mộ Triết vương Trịnh Tùng, Nghè Vẹt, Phủ Trịnh và nhiều công trình khác ở các địa phương Hà Nội, Thanh Hóa, Nghệ An, Hải Dương, Ninh Bình,... một phần cũng nhờ bám sát Quy ước, Chương trình hành động, nên đã động viên phát huy các nguồn lực của dòng họ , kết hợp với một phần kinh phí nhà nước. Một số yếu kém như kéo dài thời gian nhiệm kỳ; phân tán tài chính; công tác cán bộ, thông tin liên lạc, hoạt động không đều tay... lúc này lúc khác , cũng một phần do không bám sát Quy ước, không làm theo Quy ước. Công tác thông tin, tuyên truyền còn nhiều bất cập nên có nơi nội dung của Quy ước chưa được phổ biến đến cơ sở và còn nhiều thân tộc chưa thực sự quan tâm cập nhật thông tin và tham gia hoạt động dòng họ.

Về **tổ chức**, Hội đồng gia tộc của mỗi chi họ ở địa phương là đơn vị cơ sở, bao gồm các thành viên là hậu duệ của cùng một cụ Thủy tổ, là một tế bào trong cộng đồng họ Trịnh cả nước. Quy ước của mỗi gia tộc thường khá chặt chẽ , quy định về các hoạt động như giỗ tổ, xây dựng lăng mộ, nhà thờ họ, mừng thọ, hiếu hỷ, khuyến học và thuần phong mỹ tục trong gia tộc, có tôn ti trật tự , thứ bậc rõ ràng.

HĐHT ở cấp tỉnh, thành phố (một số nơi có cấp huyện) được thành lập khi hội đủ một số điều kiện cần thiết như : tập thể những thân tộc có tâm muốn kết nối dòng họ trên địa bàn, có điều kiện sức khỏe, khả năng tập hợp, khả năng tài chính, điều kiện vật chất và trình độ tổ chức các sự kiện, nhất là có nhân tố làm “ đầu tàu” tốt. Kinh nghiệm thực tế hơn chục năm qua cho thấy, những nơi nào hoặc khi nào hội được các điều kiện nói trên sẽ có hoạt động chất lượng và phát triển bền vững. Nếu không, hoạt động sẽ chệch choạc, thậm chí “ nằm im”.

Ở tầm HĐHTVN, có một số quan điểm khác nhau. Có người muốn HĐHTVN phải có những quy định chặt chẽ như một tổ chức chính trị - xã hội, thậm chí như một cơ quan nhà nước hay một công ty quốc doanh. Có người lại cho rằng HĐHTVN hoạt động như một Ban liên lạc thì phù hợp. Chuyện so sánh phương án nào tốt hơn thật là khó; nó phụ thuộc vào nhân sự vận hành tổ chức này như thế nào.

Về **Nhân sự** : Tổ chức dòng họ là một tổ chức xã hội tự nguyện . Những thành viên tham gia phải tự túc được các hoạt động của mình, không có lương hay phụ cấp; những vị chủ chốt thường phải bỏ công sức, thời gian, tiền của đóng góp cho các hoạt động của dòng họ, chưa kể đến những lần phát tâm công đức bằng tiền hay vật chất cho các sự kiện hoặc tôn tạo các di tích lịch

sử, văn hóa của tổ tiên. Vì vậy, hoạt động tốt hay không phụ thuộc vào tâm thức, tâm linh, tinh thần trách nhiệm và điều kiện của mỗi người. Quy ước hoạt động đủ linh hoạt thì thu hút được nhiều thân tộc tham gia, nhưng cũng nên phòng ngừa những biểu hiện lợi dụng tổ chức dòng họ mưu cầu lợi ích cá nhân. Ngoài ra, công tác nhân sự của tổ chức dòng họ nên tuân thủ quy ước, tôn trọng tập thể, tránh sự tùy tiện của người đứng đầu. Dư luận cho rằng, đã có một số trường hợp, có chức danh, nhưng hầu như không hoạt động, là “hữu danh, vô thực”.

Về **chế độ làm việc và báo cáo**, vì tự nguyện, không hưởng lương nên thực hiện hay bị lơ là, hoàn toàn phụ thuộc vào tinh thần tự giác của người đứng đầu, Ban Thường trực và thư ký HĐ các cấp.

Về **Tài chính**: Chi phí hoạt động dòng họ bao gồm 3 loại:

- Chi hoạt động thường xuyên của hội đồng: không nhiều, có thể sử dụng từ quỹ của Hội đồng.
- Chi sự kiện (Đại hội, Gặp mặt, Hội thảo, Lễ hội...) do Hội đồng chủ trì hoặc tham gia: trên cơ sở dự toán có thể đóng góp và vận động tài trợ.
- Chi dự án, công trình do Hội đồng chủ trì hoặc tham gia: Nên vận động phát tâm công đức. Muốn thành công, cần có cơ chế quản lý và thực hiện xã hội hóa một cách phù hợp, được mọi người tin tưởng và hưởng ứng. Các công trình xây dựng Lăng mộ chúa Trịnh Tùng, Lăng mộ chúa Trịnh Doanh đợt 1, Tôn tạo Đền Quan Thái Bảo Trịnh Tú, Sơn son thếp vàng nội thất Nghè Vẹt... vừa qua là phương thức thành công.

Việc lập quỹ và quản lý quỹ của HĐHTVN là việc dễ mà khó. Nếu sử dụng hiệu quả và quản lý công khai, minh bạch, sẽ dễ lập quỹ. Chủ tài khoản, kế toán, thủ quỹ thực hiện nghiêm túc các quy định về tài chính, kế toán. Nếu không, sẽ là chủ đề nhạy cảm dễ dẫn đến mất đoàn kết, hỏng việc. Một số vụ việc không tốt vừa qua cũng do nguyên nhân này.

Kinh nghiệm thực tiễn còn cho thấy, không nên trông chờ vào một doanh nghiệp của dòng họ hoạt động sản xuất kinh doanh để đóng góp nguồn kinh phí cho HĐHTVN. Việc tài trợ hay đóng góp công đức chủ yếu vẫn là các cá nhân có lòng hảo tâm.

Ngày 30/11/2018, trang trinhtoc.com đã công bố **Qui chế tài chính của HĐHTVN** (văn bản số 01/QC-TC HĐHTVN ngày 28/11/2018, bao gồm 6 điều). Vấn đề còn lại là khâu thực hiện.

Về **khen thưởng**: Nên tuân thủ thủ tục xét duyệt tập thể, tránh tùy tiện cá nhân; hình thức nên linh hoạt với mục tiêu tuyên dương, khích lệ kịp thời sự đóng góp hiệu quả và tác dụng lan tỏa. Tránh hiện tượng bị hiểu lầm là “mua bằng khen”.

Được biết, Sở Văn hóa, Thông tin, Du lịch và Thể thao Thanh Hóa trong cuộc họp ngày 05/8/2018 với HĐHTVN, sau khi tiếp cận những tài liệu, văn bản, Quy ước, Chương trình hành động... đã đánh giá HĐHTVN là một trong những tổ chức dòng họ có đầy đủ văn bản, hoạt động có nền nếp, có tôn chỉ, mục đích rõ ràng.

Có qui ước tiến bộ là việc tốt. Nhưng thực hiện đúng qui ước mới là chuyện sống còn. Đặt ra mà không làm sẽ bị phê phán, bị chỉ trích, dẫn đến lũng củng.

Nhìn chung, sinh hoạt dòng họ là tự nguyện, tự đóng góp, trên cơ sở mẫu số chung là cái tâm hướng về cội nguồn, tổ tiên, phát huy truyền thống tốt đẹp. Cho nên trong mỗi tổ chức thì tình cảm họ hàng, thiện chí, đoàn kết và xây dựng phải là chủ đạo. Lông lẻo quá sẽ không còn tổ chức, chặt chẽ quá cũng khó hội tụ; không có chương trình hoạt động thì mất phương hướng, đặt kỳ vọng quá cao thì sức ép lớn, dễ thất bại và thất vọng. Quy ước hoạt động dòng họ nên là hành lang để mọi người đồng hành đi tới mục tiêu chung.

Hy vọng một vài ý mạn đàm đóng góp thêm một góc nhìn tham khảo.

Tháng 8 năm 2019